

AGUSTÍ COLOMINES

Després d'il·legalitzar Batasuna, què?

Quan el 10 d'abril del 1998 finalment es van signar a Stormont els anomenats acords del Divendres Sant, vaig escriure una carta al meu amic James Casey, que és nord-irlandès i catòlic però que viu a Norwich, en una de les regions més anglicanitzades d'Anglaterra. Casey, que a més de ser un reconegut historiador de la València del segle XVII és un home del seu temps, m'ha donat testimoni del grau de violència que ha viscut el seu país des del 1968. Ell va participar, per exemple, en la famosa manifestació del Divendres Sagnant del 1972. Recorda aquella data amb horror. I tot i així, Casey ha preservat sempre l'esperança –que em va ratificar en la resposta que va trametre'm al cap d'uns dies– que la pau a l'Ulster era possible.

Des que s'ha iniciat el procés d'il·legalització de Batasuna, em vénen al cap les paraules que un dia va dir-me Casey mentre passejàvem a la vora del llac de la Universitat d'East Anglia, que és on treballa. Són aquestes: "La pau a Irlanda del Nord s'ha pogut afermar perquè els uns i els altres (republicans i unionistes) han arribat a la conclusió que l'eliminació física de l'enemic, aquell *shoot to kill* endèmic des de l'època dels *troubles*, era, ja, insostenible." I encara va dir més: "El discurs basat en una separació estricta entre 'ells i nosaltres' ha perdut sentit perquè tant els uns com els altres, ells i nosaltres, sabem que *tots* som nord-irlandesos." Aquell 10 d'abril, tanmateix, els acords assolits al castell de Stormont eren encara una incògnita. Ni ell ni un servidor no estàvem segurs que fossin uns acords justos i satisfactoris per a la comunitat catòlica nord-irlandesa –que és la que havia patit una llarga marginació social– ni per a la protestant, que sempre s'ha sentit amenaçada per les pistoles de l'IRA. Però, fixin-s'hi bé, el nombre de víctimes a Irlanda del Nord entre el 14 de juliol del 1968 i el 31 de desembre del 1998, vuit mesos després dels acords de pau, era de 3.480 persones. D'aquestes morts, n'hi ha 78 que

encara no se sap qui va provocar-les. De la resta, 363 han estat atribuïdes a les forces de seguretat britàniques i cinc a les irlandeses; 991 als paramilitars unionistes i 2.043 als diversos grups armats republicans (dels quals 1.684 a mans l'IRA). Si distribuïm el nombre de morts per comunitats, ens trobem que 1.505 de les persones assassinades eren catòliques i 1.262 protestants. Les 713 persones restants no eren nord-irlandeses o bé van morir en atemptats comesos a la Gran Bretanya. Així doncs, qualsevol acord que inclogui totes les parts per posar fi a la violència de més de trenta anys i amb el control dels paramilitars (d'un bàndol i de l'altre) de la vida quotidiana, és, d'entrada, un pas endavant per deixar enrere aquesta macabra estadística.

Malgrat l'elevat nombre de víctimes que acabo d'esmentar, que és força superior al d'Euskadi, cap govern britànic no ha instat mai els tribunals a il·legalitzar el Sinn Féin. Ben al contrari, fins i tot el govern conservador de John Major va permetre que a finals del 1994 es creessin dos nous partits protestants (el Progressive Unionist Party i l'Ulster Democratic Party), que esdevingueren el braç polític, com el Sinn Féin ho era de l'IRA, dels grups paramilitars lleialistes: l'UVF (Ulster Volunteers Force) i l'UDA (Ulster Defence Association). Si el Govern de Londres no hagués permès l'existència legal d'aquests dos partits i, a més, hagués declarat il·legal el Sinn Féin, quins haurien estat els interlocutors polítics capaços de fer la doble tasca que requeria aquella negociació (la política entre partits legals i la militar amb les organitzacions armades per assolir l'alto el foc)? Aturin-se a pensar-hi, però em sembla obvi que sense partits polítics no hi hauria hagut diàleg possible ni s'hauria arribat a aquell 10 d'abril històric. El que Blair i els laboristes van assumir, perquè no podia ser d'altra manera, és que les complicitats entre el món legal i l'il·legal són inevitables. La qüestió no és si tal i tal partit són el braç polític

d'aquell o d'aquest grup violent, l'important és anar bastint un clima de pau. Louis Kriesberg, professor emèrit de sociologia i membre del Programa d'Anàlisi i Resolució de Conflictes de la Universitat de Siracusa (EUA), ha deixat escrit que al llarg dels anys Irlanda del Nord ha estat beneïda per diverses idees erudites sobre possibles solucions polítiques a la violència i, tanmateix, allí –però podríem aplicar-ho a Euskadi–, s'ha demostrat que la necessitat primordial no era trobar una solució constitucional creativa, sinó desenvolupar un context en el qual aquesta solució pogués ser assumida col·lectivament. Quan el 28 d'octubre del 1994 el Govern de Dublín va posar en marxa el Fòrum per la Pau i la Reconciliació, tothom va interpretar-ho com una pas endavant perquè possibilitava la futura transformació, com així ha estat, dels envellits comportaments polítics nord-irlandesos. A Espanya, per contra, una iniciativa gairebé semblant, la Conferència per la Pau organitzada per Elkarri, va ser rebuda amb les crítiques més ferotges per aquells que, instal·lats en la lògica antidemocràtica que per eradicar el terrorisme tot s'hi val –incloent-hi el contraterrorisme d'estat–, es decanten sempre per les solucions extremes.

Il·legalitzar Batasuna no és, doncs, cap solució a la violència que viu Euskadi des de fa, també, més d'una trentena d'anys. Se'n recorden, de l'Operació Udazken dirigida pel jutge Baltasar Garzón la matinada del 30 d'octubre del 2001? Va comportar la detenció de la cúpula de les Gestores Pro-Amnistia, a més de l'embargament de tots els comptes bancaris d'aquesta associació i de l'empresa Goikogane, SL, que se suposava que era una de les fonts de finançament d'ETA. L'agost del 2002, gairebé un any després, som on érem. D'aquí a un any en tornarem a parlar. I l'altre, i l'altre i...

*Professor d'Història Contemporània
de la Universitat de Barcelona*